

σχολήσεως, ὠφελίμους καὶ ἀθῶας διατριβάς. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσω, ὅτι τὸ κρίνω ἀνάξιον λογικῶν πλασμάτων νὰ ἐνασχολῶνται ὅλος διόλου εἰς τοιαύτας διατριβάς, ὁποῖαι εἶναι μόνον ἀθῶαι, μηδὲν ἄλλο συστατικὸν ἔχουσαι παρά τὸ ὅτι δὲν βλάπτουν. Καὶ τὸ ὀλίγον ὅμως τοῦτο ἀμφιβάλλω ἂν ἐμπορῇ νὰ τὸ καυχθῆ κανὲν ἀπὸ τὰ πολυάριθμα εἶδη τυχηρῶν παιγνιδίων· ἀλλὰ βέβαια πῶς νὰ μὴν ὑπερθαυμάξῃ τις, βλέπων ἀνθρώπους νουνεχεῖς νὰ ἐξοδεύωσι δεκάδας ὥρων κατὰ συνέχειαν εἰς τὸ νὰ ῥίπτωσι καὶ νὰ πιάνωσι χαρτιά, χωρὶς ἄλλην συνομιλίαν παρά τὴν συνισταμένην ἐξ ὀλίγων παικτικῶν φράσεων, καὶ χωρὶς ἄλλας ιδέας παρά τὰς περὶ μαύρων καὶ ἐρυθρῶν κηλίδων, διαφοροτρόπως σχηματισμένων! Ἐμπορεῖ τις νὰ μὴ γελᾷ, ὅταν οἱ τοιοῦτοι παραπονῶνται περὶ τῆς βραχύτητος τοῦ βίου;

Τὴν πλέον εὐχάριστον ἔνεσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα παρέχει ἡ συνομιλία φίλου καλῶς διαλεγμένου. Τῶντι δὲν ὑπάρχει βιωτικὸν ἀγαθόν, ποσῶς ἄξιον νὰ συγκριθῆ μετὰ τὴν ἀπὸ λαυσιν συνετοῦ καὶ ἐναρέτου φίλου. Ἐλαφρύνει καὶ ἀναπαύει τὴν καρδίαν, καθαρίζει καὶ βελτιώνει τὸν νοῦν, γεννᾷ διαλογισμοὺς καὶ γνώσεις, ἐμψυχώνει τὴν ἀρετὴν καὶ τὰς καλὰς ἀποφάσεις, καταπραῦνει τὰ πάθη, καὶ ἐνασχολεῖ τὰς περισσοτέρας κενὰς ὥρας τῆς ζωῆς. Παρὰ τὴν στενὴν δὲ ταύτην σχέσιν μετὰ ἰδιαιτέρον τι ὑποκείμενον, καλὸν εἶναι νὰ ζητῶμεν καὶ γενικωτέραν συναναστροφὴν μετὰ τοὺς ἀξίους νὰ μᾶς ἠδύνωσι καὶ ὠφελῶσι.

Ἐπὶ τὰς ἄλλαις χρήσιμοι διασκεδάσεις, τῶν ὁποίων ἡ αὐξησις εἶναι ἐπιθυμητὴ, ὥστε νὰ ἔχωμεν πάντοτε τι, εἰς τὸ ὅποιον νὰ καταφεύγωμεν, διὰ νὰ μὴ μένη ἀργὸν τὸ πνεῦμα, καὶ ἀκόλουθως ὑποκείμενον νὰ κυριευθῆ ἀπὸ τὸ προστυχὸν πάθος.

Ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὴν μουσικὴν, ζωγραφικὴν, ἢ ἀρχιτεκτονικὴν, παραβαλλόμενος πρὸς τοὺς μὴ νοστιμειομένους τὰς τέχνας ταύτας, φαίνεται ὡς ἀνθρώπος μετὰ μίαν ἄλλην αἴσθησιν. Καὶ ἡ ἀγάπη δὲ τῆς ζωγραφικῆς, ἢ σπουδὴ περὶ τὴν καλλιέργειαν ἀργῶν καὶ κήπων, φυτῶν καὶ ἀνθῶν, ὄχι μόνον τὰ μέγιστα διασκεδάσει, ἀλλὰ καὶ πολυτρόπως ὠφελεῖ τὸν πλούσιον τῆς ἐξοχῆς κάτοικον.

Ἀπ' ὅλας ὅμως τὰς διατριβάς καταλληλοτέρα εἶναι ἡ ἀνάγνωσις ὠφελίμων καὶ ψυχαγωγικῶν συγγραμμάτων. Ταύτην ἀναφέρω μόνον κατὰ τὸ παρὸν ὡς τρίτην μέθοδον ἐνασχολήσεως· θέλω δὲ πραγματευθῆν εἰς πλάτος περὶ αὐτῆς εἰς τὸν προσεχῆ ἀριθμὸν.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ.

ἘΠΙΣΤΟΛὴ Ἰ'.

Συρίχαια περὶ πειθαρχίας.

ΚΑΘΩΣ εἰς τὰς διοικήσεις τῶν ἐθνῶν, οὕτω καὶ εἰς τὰ σχολεῖα, πρῶτος καὶ κύριος σκοπὸς τῆς πειθαρχίας πρέπει νὰ ᾔηται ἡ ἐμπόδισις τῶν ἀμαρτημάτων, καὶ ὄχι ἡ τιμώρησις τῶν πραχθέντων. Ἐνταῦθα προσφέρω τρεῖς συμβουλὰς.—

Α'. Ἀποφεύγετε, ὅσον τὸ δυνατὸν, τὰ μερικὰ μέτρα, καὶ προτιμᾶτε τὰ γενικὰ. Βλέπετε σφάλμα εἰς τινὰ μαθητὴν; στοχασθῆτε μήπως καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ τοῦ σχολείου πταιῶσιν ὁμοίως. Ἐὰν ᾔηται τοῦτο πιθανόν, τότε βέβαια ὀλίγον θέλετε κατορθῶσιν, ἐὰν προσπαθῆσεται νὰ διορθῶσεται ἐν μόνον ἄτομον· καὶ ἡ διορθώσις δ' αὐτοῦ θέλει εἶσθαι δυσκολωτέρα, ἐπειδὴ μένει τὸ κακὸν παράδειγμα τῶν ἄλλων, καὶ ἐνταυτῷ πλέον δυσάρεστος, διότι ἐγγίξεται ὁ μαθητὴς προσωπικῶς. Διὰ νὰ σαφηνίσω τὴν παρατήρησιν ταύτην καλῆτερα, λαμβάνω ἐν παράδειγμα.

Μαθητὴς τις εἰς ὁμιλίαν μεταχειρίζεται λέξεις βλασφημίας καὶ αἰσχροῦ. Κατὰ περίστασιν ὁ διδάσκαλος τοῦ περὶ τῶν πλησίον, τὰς ἀκούει. Τί κάμνει; τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τὸν προσκαλεῖ ἐμπροσθεν τοῦ σχολείου, καὶ τὸν παιδεύει αὐστηρῶς· καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τί εἶναι; πιθανὸν ὄχι ἄλλο, εἰμὴ ὅτι καὶ ἐκεῖνος καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν εἶναι συνειθισμένοι εἰς βλασφημίας καὶ αἰσχρολογίας, ἀποφασίζουσιν νὰ προσέχωσιν, ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ τοὺς ἀκούῃ ὁ διδάσκαλος.

Ὁ σοφὸς διδάσκαλος ὅμως, ὅστις θεωρεῖ γενικώτερα τὸ χρέος του ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν πρόοδον ὅλων τῶν μαθητῶν του, ἤθελε πράξειν πολλὰ διαφορετικά. Ἦθελε στοχασθῆν καθ' ἑαυτὸν.— Ἐχουν καὶ ἄλλοι μαθηταὶ τὴν κακὴν ταύτην συνήθειαν; ὀλίγον λοιπὸν θέλω τοὺς ὠφελῆσειν, ἂν παιδεύσω μόνον τὸν ἕνα. Πρέπει νὰ ἐφεύρω τρόπον νὰ φθάσω εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ κακοῦ ὅλου, καὶ, εἰ δυνατὸν, νὰ τὸ διορθώσω.

Συνέβη μία τοιαύτη περίστασις, τὴν ὁποίαν θέλω ἀναφέρειν, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ σοφὸς καὶ φιλόανθρωπος διδάσκαλος ἐπέτυχε κάλλιστα κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Εἰς τὸν μαθητὴν δὲν εἶπε τίποτε. Μάλιστα δὲν ἤξευρεν αὐτὸς, ὅτι τὸν ἤκουσεν ὁ διδάσκαλος. Ἐπρόσμενε δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, διὰ νὰ λησμονήσωσιν οἱ παῖδες τὴν ὁμιλίαν των. Τότε ἔλαβεν εὐκαιρίαν μίαν ἡμέραν, ἀφοῦ ἐτελείωσαν τὰ μαθήματά των, νὰ εἶπῃ, ὅτι κάτι εἶχε νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ πρὶν σχολάσωσιν. Αἱ περιστάσεις αὐταὶ, τὰς ὁποίας ἐκλεξεν, ἦσαν ἀρκεταὶ νὰ